

# Sarracenia 'Kate<sup>TM</sup>ina', aneb 'Jlechtsn', k<sup>TM</sup>A-<sup>3</sup>/<sub>4</sub>en- a kultivace rostlin maso<sup>3</sup>/<sub>4</sub>

P<sup>TM</sup>A-sp<sup>TM</sup>vek p<sup>TM</sup>idal Radek Kastner

[12.10.2013]

Aktualizov<sup>TM</sup>ino [01.01.2014]

Jan Fiebinger

Ned<sup>TM</sup>ivno jsem na internetu <sup>TM</sup>etl velice zaj<sup>TM</sup>-mav<sup>TM</sup>½ <sup>TM</sup>inek o t<sup>TM</sup>oto n<sup>TM</sup>idhern<sup>TM</sup> kv<sup>TM</sup>tin<sup>TM</sup>. Zaj<sup>TM</sup>-mav<sup>TM</sup>½ byl hlavn<sup>TM</sup> d<sup>TM</sup>ky tomu, <sup>TM</sup>e 'Kate<sup>TM</sup>ina' je <sup>TM</sup>ir<sup>TM</sup>-ve<sup>TM</sup>ejnosti zn<sup>TM</sup>ijma jako p<sup>TM</sup>edstavitel tzv. <sup>TM</sup>žnebotanick<sup>TM</sup>ch <sup>TM</sup>forem, <sup>TM</sup>ili hybrid<sup>TM</sup>.

Abych ukojil svou laickou z<sup>TM</sup>avost poprosil jsem sv<sup>TM</sup>ho p<sup>TM</sup>A-tele Mirka Srbu o zodpov<sup>TM</sup>zen<sup>TM</sup>- p<sup>TM</sup>ir sv<sup>TM</sup>½ch ot<sup>TM</sup>izek t<sup>TM</sup>½kaj<sup>TM</sup>-c<sup>TM</sup>-ch se tohoto t<sup>TM</sup>matu a proto<sup>TM</sup>½e byly jeho odpov<sup>TM</sup>di zaj<sup>TM</sup>-mav<sup>TM</sup>½, dohodly jsme se, <sup>TM</sup>e se s<sup>TM</sup> nimi s<sup>TM</sup> v<sup>TM</sup>mi pod<sup>TM</sup>l<sup>TM</sup>-me.

Mirek Srba s rodinou

1) Pan

Studni<sup>TM</sup>ka ve sv<sup>TM</sup> <sup>TM</sup>inku uv<sup>TM</sup>d<sup>TM</sup>-, <sup>TM</sup>e "Kate<sup>TM</sup>ina" Je origin<sup>TM</sup>ln<sup>TM</sup>- kultivar z<sup>TM</sup>-skan<sup>TM</sup>½ opylen<sup>TM</sup>-m druh<sup>TM</sup> Sarracenia x mitchelliana (tj. S. leucophylla x S. purpurea) spole<sup>TM</sup>n<sup>TM</sup> s S. leucophylla. Toto opylen<sup>TM</sup>- bylo provedeno ji<sup>TM</sup>½ v roce 1996. D<sup>TM</sup>le 6 let p<sup>TM</sup>st<sup>TM</sup>n<sup>TM</sup>- do dosp<sup>TM</sup>losti, ze semen<sup>TM</sup> k<sup>TM</sup> se vyberou nejlep<sup>TM</sup>½- (nejtypy<sup>TM</sup>½- z<sup>TM</sup>stupci) a ti se pak dal<sup>TM</sup>½- 3 roky mno<sup>TM</sup>½- d<sup>TM</sup>len<sup>TM</sup>-m. Tito "odd<sup>TM</sup>len<sup>TM</sup>- potomci" se pak cca rok popisuj<sup>TM</sup>- dle mezin<sup>TM</sup>rodn<sup>TM</sup>-ch pravidel a teprve potom je mo<sup>TM</sup>½no <sup>TM</sup>½idat o uzn<sup>TM</sup>in<sup>TM</sup>- a registraci nov<sup>TM</sup>ho kultivaru. Je toto b<sup>TM</sup>½n<sup>TM</sup>½ postup p<sup>TM</sup>mi snah<sup>TM</sup>ich o "vytvo<sup>TM</sup>en<sup>TM</sup>-" nov<sup>TM</sup>½ch kultivar<sup>TM</sup>?

Á

V<sup>TM</sup> podstat<sup>TM</sup>

ano. Podrobnosti p<sup>TM</sup>A-b<sup>TM</sup>hu ka<sup>TM</sup>½d<sup>TM</sup>ho kultivaru se trochu li<sup>TM</sup>½- v<sup>TM</sup> z<sup>TM</sup>vislosti na slo<sup>TM</sup>½itosti p<sup>TM</sup>st<sup>TM</sup>elsk<sup>TM</sup>ho z<sup>TM</sup>m<sup>TM</sup>ru a <sup>TM</sup>st<sup>TM</sup>- <sup>TM</sup>lechtele. Ale zpravidla je postup stejn<sup>TM</sup>½: n<sup>TM</sup>pad <sup>TM</sup> " opylen<sup>TM</sup>- <sup>TM</sup> roky p<sup>TM</sup>st<sup>TM</sup>elsk<sup>TM</sup>ho pacht<sup>TM</sup>n<sup>TM</sup>- <sup>TM</sup> " selekce <sup>TM</sup> " a v<sup>TM</sup> p<sup>TM</sup>A-pad<sup>TM</sup> <sup>TM</sup> se n<sup>TM</sup>co kloudn<sup>TM</sup>ho z<sup>TM</sup>-skalo, pak n<sup>TM</sup>sleduje pap<sup>TM</sup>-rov<sup>TM</sup>in<sup>TM</sup>-.

Á

2) <sup>TM</sup>-m

je Kate<sup>TM</sup>ina tak vyj<sup>TM</sup>-me<sup>TM</sup>n<sup>TM</sup>? M<sup>TM</sup>jm na mysli vyj<sup>TM</sup>-me<sup>TM</sup>n<sup>TM</sup> pro laickou ve<sup>TM</sup>ejnost, pro botaniky, pro sb<sup>TM</sup>-rky, <sup>TM</sup>i snad m<sup>TM</sup> vyj<sup>TM</sup>-me<sup>TM</sup>n<sup>TM</sup> vlastnosti (p<sup>TM</sup>stebn<sup>TM</sup>- podm<sup>TM</sup>-nky, zp<sup>TM</sup>-sob r<sup>TM</sup>stu, specifick<sup>TM</sup> n<sup>TM</sup>roky a pod.)

Á

Kultivar Sarracenia

â€šKate™inaâ€˜ je atraktivnĀ- tĀ-m, Ā¾e tvarem IĀĀek, zĀĵkladnĀ-m zbarvenĀ-m a celkovĀ½m vzrĀ-stem se blĀ-Ā¾Ā- botanickĀ© Sarracenia leucophylla, pouze sĀ tĀ-m rozdĀ-lem, Ā¾e je zcela pĀ™ekryta ploĀĵnĀ½m Ā•ervenĀ½m zbarvenĀ-m.

3) Je

takovĀ½ch registrovanĀ½ch kultivarĀ- vĀ-c a S. â€šKate™inaâ€˜ se stala znĀĵmou jen dĀ-ky svĀ©mu pojmenovĀĵnĀ-, nebo je to spĀ-Ā je vyĀ-mka a novĀ½ch kultivarĀ- vĀĵeobecnĀĵ uznĀĵvanĀ½ch je mĀĵlo? MĀĵm pocit Ā¾e "kĀ™Ā-Ā¾encĀ-" je bezpĀ•et, ale Ā™ĀĵdnĀ½ch kultivarĀ- mĀĵlo pro svou nĀĵiroĀ•nost - tedy dĀ-ky tĀ© sloĀ¾itĀ© a Ā•asovĀĵ nĀĵiroĀ•nĀ© procedĀ-Ā™e.

To

je hodnĀĵ zajĀ-mavĀĵ otĀĵzka a mĀĵ mnoho rovin. VĀĵeobecnĀĵ uznĀĵvanĀ½ch kultivarĀ- Āĵĵirlic â€˜ tj. Ā™ĀĵdnĀĵ registrovanĀ½ch je vĀ souĀ•asnĀ© dobĀĵ nĀĵco pĀ™es 100. VĀ porovnĀĵnĀ- sĀ astronomickĀ½m poĀ•tem hybridnĀ-ch a jinak vyĀĵlechnĀĵnĀ½ch Āĵĵirlic je to vĀĵak mĀĵlo.

NemyslĀ-m

si ale, Ā¾e by tĀ-m dĀ- vodem byla sloĀ¾itost a Ā•asovĀĵ nĀĵiroĀ•nost registraĀ•nĀ-ho Ā™Ā-zenĀ-. Jako pĀ™Ā-Āĵinu nĀ-zkĀ©ho poĀ•tu Ā™ĀĵdnĀĵ registrovanĀ½ch kultivarĀ- spatĀ™uĵ lidskou lenost a neznalost pĀ™Ā-sluĀĵnĀ½ch pravidel. Registrace kultivarĀ- masoĀ¾ravek je totiĀ¾ vĀ souĀ•asnĀ© dobĀĵ a Ā¾ nebezpeĀ•nĀĵ jednoduchĀĵ. PĀ™esto je vĀ½slednĀĵ realita takovĀĵ, Ā¾e mnoho pĀ•stĀtelĀ- po celĀ©m svĀĵtĀĵ pojmenovĀĵvĀĵ svĀ© vĀ½pĀ•stky a nĀĵslednĀĵ je vypouĀĵtĀ- do obĀĵhu bez jakĀ©koliv registrace. Takto pojmenovanĀ½ch, ale neregistrovanĀ½ch vĀ½pĀ•stĀĵ jsou vĀ obĀĵhu stovky.

DruhĀĵ

rovina je uvedenĀ- kultivaru do â€žĀ¾ivotaâ€œ, nebo chceme-li do zahradnickĀ© praxe. A to uĀ¾ nutnĀĵ nezĀĵleĀ¾Ā- na kvalitĀĵ rostliny, ale Ā•asto je Ā•spĀĵch dĀĵn vyloĀ¾enĀĵ politicko-komerĀ•nĀ- lobby. NapĀ™Ā-klad S. â€šKate™inaâ€˜ se u nĀĵs stala znĀĵmou dĀ-ky propagaĀ•nĀ-m aktivitĀĵm botanickĀ© zahrady vĀ Liberci, odkud pochĀĵzĀ-.

VĀ zahraniĀ•Ā- jsou vĀĵak pĀ•stovĀĵiny 2-3 velmi podobnĀ© klony, kterĀ© jsou do obĀĵhu tlaĀ•eny velkĀ½mi zahradnickĀ½mi konsorcii po tisĀ-cĀ-ch, sĀ pĀ™Ā-sluĀĵnou reklamou. Proto si troufnu Ā™Ā-ci, Ā¾e je vĀ zahraniĀ•Ā- S. â€šKate™inaâ€˜ spĀ-Ā je popelkou. A to i pĀ™esto, Ā¾e ze vĀĵech podobnĀ½ch kultivarĀ- mĀĵ nejvyĀĵĀĵ- IĀĀky. Naproti tomu druhĀ½ ĀĵĵirlicovĀ½ kultivar pana Dr. StudniĀ•ky S.

â€šSorrowâ€˜ je u nĀĵs tĀ©mĀĵĀ™ neznĀĵmĀ½, ale vĀ zahraniĀ•Ā- je vyvaĀ¾ovĀĵin zlatem. SvĀ½m vzhledem je skuteĀ•nĀĵ unikĀĵtnĀ- a â€žprĀ-myslovĀĵ tlaĀ•enouâ€œ obdobu nemĀĵ (zatĀ-m).Ā MoĀ¾nĀĵ lepĀĵĀ-m pĀ™Ā-klĀĵ jsou

dva kultivary IĀĀkovek â€˜ Nepenthes â€šBloody Maryâ€˜ a Nepenthes â€šSingapore Garden Techâ€˜. PrvnĀ- znĀĵ asi kaĀ¾dĀ½ a tu druhou? ObĀĵ rostliny jsou si mimoĀ™ĀĵdnĀĵ podobnĀ© a troufnu si Ā™Ā-ci, Ā¾e by je vĀĵĀĵina laikĀ- od sebe nepoznala. PrvnĀ- vznikla kĀ™Ā-Ā¾enĀ-m N. sibuyanensis x ampullaria â€žRedâ€œ a druhĀĵ N. ventricosa x ampullaria â€žRedâ€œ.Ā

PrvnĀ- je proto trochu robustnĀĵĀĵĀ-, ale tvoĀ™Ā- mĀ©nĀĵ IĀĀek, druhĀĵ je troĀĵku gracilnĀĵĀĵĀ- a tvoĀ™Ā- vĀ-ce IĀĀek, ale rozdĀ-ly jsou opravdu jen tĀĵko znatelnĀ©. DĀ-ky tomu, Ā¾e je ale N. â€šSingapore Garden Techâ€˜ odvozena zĀ N.

ventricosa je vdĀĵĀĵĀĵĀ- a dokĀĵĀ¾e excelovat i vĀ suĀĵĀĵĀ-ch podmĀ-nĀĵch. Pro domĀĵcĀ- pĀ•stĀĵnĀ- je tedy urĀ•itĀĵ vhodnĀĵĀĵĀ-. Za kultivarem N. â€šBloody Maryâ€˜ ale stojĀ- silnĀĵ HolandsĀĵ lobby a proto vĀ Ā¾ebĀ™Ā-Ā•ku popularity jednoznaĀ•nĀĵ vĀ-tĀĵzĀ- nad odolnĀĵĀĵĀ-m kultivarem.



Ale pro potřeby věce zainteresovaných je vhodné blíže celou věc vysvětlit. Sama registrace není - tak drasticky dlouhá. Zpravidla to trvá kolem půl roku, hlavně v závislosti na tom, jak moc jsou vytvářeni správcem registru svázm civilním povoláním. Oficiálně registrace je vlastně jen jakousi korunovační právníce. Rok práva semen, 4 a 5 let stováním, selekce nejlepších jedinců, 3 roky množení, rok registrace ... a jsme na těch deseti letech.

Zde skutečně platí pravidlo účinnost rade  
přinášející. Pro představu - svá prvá - káence jsem dělával v době, kdy jsem nastupoval na gymnázium. Představa, že v následek svá přáje "dospívání rostliny" budu mít v době maturity se zdála být jen lení. Ale dnes už to tak nevnímám. Každá rok seju semena, každá rok selektuji nová v bary a mezi tím každá tden přezazují zná stará v sevy. A to že v voj jednoho konkrétního káence - trvá 5 let už v bec neám. A když uznám za vhodné, tak některá v přásky registruji jako plnohodnotný kultivar.

Á Á Á Á Á Á Á Á Á Á

Ale přáť ká hlavně - otáze... Ano, registroval jsem už jednu mucholapku "Dionaea eská granát" a potom dvě: Āpirlice Sarracenia esá Přemysl Otakar I. a S. esá Rudolf II. Vá tčto t dnech probá hají registrace dvou dalších mucholapkových kultivarů. Během zimy bych pak chtěl zaregistrovat jednu další - Āpirlici. Dále mám ve sbírce přápraveno kolem 10 dalších esá. S jejich registrací čekám přádevám na to, až je namnoám, abych je po registraci byl schopen poskytnout přástitelské veám. Je neestná vyhlásit nová kultivar a pak na jedině kytce sedět jako ába na prameni.

Á

Á Dionaea eská granát (Dionaea Bohemian Garnet)

6) Kdy se zaám s káením - má přástitel uráitovi z - co se vlastně, nároční a vzhledu t ká. Jak se v t jinou v sledky liá - od přávodných přáedstav? Nebo se v sledky "přáizpá sobá" přáedstavám onou nelátnou separací - dospívání rostlin?

Á

Hm... Záleá - na přávodných přáedstavách lechtitele :-). Áada přástitel, kteá - dnes v zahraničí - zaám - najá - se álechtáním MR projevujá - přáekvapená - zá v sledká svá pokusá - v t jinou spá - je negativní. Není - to tím, že by rostliny esá přáekvapovaly, ale spá - je tím, že lidské přáedstavy byly mimo realitu. Když jsem ve svá 11 letech začal uvaovat poprvé o káením - Āpirlic, má jsem taká

určitě představy. Kdy jsem si ale jako velká sbíratelská novinky zakoupil první káence *S. rubra* x *leucophylla*, *S. purpurea* x *flava* a *S. purpurea* x *leucophylla*, pochopil jsem, že genetika *Apirilic* funguje jinak, než jsem si myslel.

Á lechtán-

*Apirilic* ale nemusí být spojeno s nelostnou selekcí stovek nebo tisíců semenářů. Zároveň na předpadu. Již dávno jsem si například klad vytyčil cíle jako *Sarracenia leucophylla* s mnoha látkami, tj. rostlina, která nebude mít 1-2 látky na oddenku jako je to u botanické *S. leucophylla*.

...

čto-li se podařilo dosáhnout předesně nastavením káence tak, aby požadované vlastnosti měla naprosto vřtá jina semenářů v provedením vřevu. Takže zde selekce omezení odpadí.

Občas

tak hraje roli itá. Mám například jeden předpřipravený kultivar, na jehož počátku stála téměř mizerná semena, zatímco vyklááno jedině, onen semenářek se podařilo dopřstovat a o jeho kultivarové kvalitě naprosto nepochybuji. Nyní jen čekám na to, až jej namnožím do vřtá jina ho počtu. Ale například se množím spontánně a celkem rychle.

7) V jedné

povádce imka a Grossmanna káily Koniklec s Pampeličkou a tájili se na vřslednou Koniličku, nakonec byly zklamány, neboť jim vyrostl Pampeklec. Je ilichtitel věce zklamán z nepodařených 200/300 káence nebo předevaže radost nad tím, že mezi nimi našel toho jednoho jediného vyvoleného?

Zase zároveň na předvodném oekávině pštiteli. Ale pokud se ze stovek semenářů podař vybrat káence vřsledek tak určitě předevaže spokojenost. Skoro bych téměř ekl, že pocit radosti z krásného vřpřstku je téměř silnější, aťm byla náročnější cesta k jeho dosažením. Blbě je, když se ve stovkách předstovaných rostlin tu káence nalázt nepodařím. To se taky občas stane.

8) Kdy už

je ve sbírkách "Kateřin" věc jak 100 kusů a generace potomků už zaánaj vytvářet jaksi rodokmen, protože je předid nemožné ji množít semeny? Mají semena taková čto kultivar je itá, předid "zmateně" geny, které by mohly v přbřhu dá jich generací taková čto kultivar zmutovat? Pravděpodobně je zapotřebě taková čto kultivar "izolovat" a semeny množít až po ustáleně genetických informací - cca před set/tisíc let?

Ā

NĀ› kterĀ© kultivary lze geneticky ustĀ› lit, u vĀ› tĀ› jiny je to ale nereĀ› lnĀ› 1/2 cĀ›-l. A pĀ™ edevĀ› Ā›-m je dobrĀ© Ā› si uvĀ› domit, Ā› e to ani nenĀ›- potĀ™ eba. Ā› adu kultivarĀ› si cenĀ›-me prĀ› vĀ› proto, Ā› e spojijĀ›- vlastnosti obou rodiĀ›•Ā› Ā›“ majĀ›- vysokĀ› 1/2 stupeĀ› heteroze (namĀ›-chĀ›jnĀ›- alel). Aby byl kultivar geneticky stabilnĀ›- a mohl se mnoĀ› 3/4 it semeny, musĀ›- mĀ›-t stupeĀ› heteroze naopak co nejmenĀ› Ā›-. Ale heteroznĀ›- Ā›“ Ā› žnamĀ›-chanĀ› Ā›œ kombinace se nĀ›jm Ā›-asto buĀ›• lĀ›-bĀ›-, nebo nĀ›jm pĀ™ inĀ› Ā› Ā›- hospodĀ› Ā™ skĀ› 1/2 uĀ› 3/4 itek vĀ› podobĀ› rychlejĀ› Ā›-ho rĀ›-stu nebo odolnosti proti chorobĀ›jm. A to Ā› e nelze takovĀ› 1/2 cennĀ› 1/2 kultivar pĀ™ esĀ›vat semeny nemusĀ›- bĀ› 1/2 t nutnĀ› pĀ™ ekĀ› Ā› 3/4 kou. SouĀ› Ā› stĀ›- registrace kaĀ› 3/4 dĀ© ho kultivaru je tĀ© Ā› 3/4 doporuĀ› enĀ› 1/2 zpĀ› sob mnoĀ› 3/4 enĀ›-, kterĀ› 1/2 zaruĀ› uje uchovĀ›jnĀ›- kĀ› 1/2 Ā› enĀ› 1/2 ch vlastnostĀ›- kultivaru. VegetativnĀ›- rozmnoĀ› 3/4 ovĀ›jnĀ›- vĀ› praxi pĀ™ evaĀ› 3/4 uje. PodĀ›-vejme se napĀ™ Ā›-klad na kultivary (= odrĀ› dy) ovocnĀ› 1/2 ch stromĀ›. VĀ› jechny mnoĀ› 3/4 Ā›-me vegetativnĀ›, oĀ›•kovĀ›jnĀ›-m nebo roubovĀ›jnĀ›-m a nikdo neuvaĀ› 3/4 uje o jejich vĀ› 1/2 sevech. OdrĀ› dy brambor rovnĀ› Ā› 3/4 mnoĀ› 3/4 Ā›-me vegetativnĀ›, hlĀ›-zami. Kosatce, lilie, tulipĀ›jny...

DalĀ› Ā›-

zajĀ›-mavĀ› 1/2 pĀ™ Ā›-klad nĀ›jm ukazuje zelinĀ› Ā™ skĀ› Ā› praxe. PĀ™ i jarnĀ›-ch nĀ›jkupech semen rajĀ›•at, okurek a dalĀ› Ā›- zeleniny se Ā›-asto setkĀ› vĀ› jme sĀ› odrĀ› dami oznaĀ› enĀ› 1/2 mi jako napĀ™. Ā›š Start F1 Ā›, Ā›š Regina F1 Ā› apod. Jsou to geneticky nestabilnĀ›- kultivary, kterĀ© jsou ale charakterizovĀ›jny jako vĀ› 1/2 sledek kĀ™ Ā›-Ā› enĀ›- urĀ›•itĀ› 1/2 ch rodiĀ›•Ā›. Tyto kultivary jsou tedy udrĀ› 3/4 ovĀ›jny vĀ› podobĀ› dvojice mateĀ™ skĀ› 1/2 ch liniĀ›-Ā› a semenĀ› Ā™ skĀ© firmy je pĀ™ ipravujĀ›- kaĀ› 3/4 znovu pĀ™ edepsanĀ› 1/2 m kĀ™ Ā›-Ā› enĀ›-m vĀ› 1/2 chozĀ›-ho materiĀ›jlu. Tento postup se takĀ© hojnĀ› uplatĀ› uje vĀ› produkci kukuĀ™ ice. U Ā›pirlic by takto Ā›jel pĀ™ ipravovat kultivar *Sarracenia Ā›š John SmithĀ›*, kterĀ› 1/2 je definovĀ›jn jako celoĀ›•ervenĀ›j *S. x catesbaei* sĀ› inverznĀ›-, tj. Ā› 3/4 lutou Ā› 3/4 ilnatinou. Zjistil jsem, Ā› e takovĀ© rostliny vznikajĀ›- kĀ™ Ā›-Ā› enĀ›-m mĀ› 1/2 ch sbĀ›-rkovĀ› 1/2 ch klonĀ› *S. purpurea* ssp. *venosa* PV1 a *S. flava* var. *maxima* F53.

SĀ› geneticky stabilnĀ›-mi kultivary se setkĀ› vĀ› jme vĀ› podstatĀ› pouze u okrasnĀ› 1/2 ch letniĀ›•ek, nebo jednoletĀ› 1/2 ch zemĀ› dĀ› Ā› skĀ› 1/2 ch plodin, pokud se zrovna nejednĀ›j o F1 odrĀ› dy.

9) DĀ›-ky moc

za vyĀ›erpĀ› vajĀ›-cĀ›- odpovĀ› di!

Bylo mi

poteĀ›jenĀ›-m. Jeden nĀ›jmĀ›t zĀ›j vĀ› rem: celoĀ›•ervenou *S. leucopylla* (= *S. Ā›š KateĀ™ inaĀ›*) uĀ› 3/4 mĀ›jme. Ā› Ale co takovĀ›j bĀ›-lĀ›j *S. purpurea*? Ā›